זה נעשה בית שער לזה וזה נעשה בית שער לזה אמצעי הוה ליה בית שמניחין בו עירוב ואין צריך ליתן את הפת בדיק להו רחבה לרבנן ב' חצרות וב' בתים ביניהם זה בא דרך זה ונתן עירובו בזה וזה בא דרך זה ונתן עירובו בזה קנו עירוב או לא מי משוי' להו לגבי דהאי בית ולגבי דהאי בית שער (א)[ולגבי דהאי בית שער ולגבי דהאי בית] אמרו ליה [א]שניהן לא קנו עירוב מה נפשך אי בית שער משוית ליה [ב]הנותן את עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב אי בית משוית ליה קא מטלטל לבית דלא מערב ליה ומאי שנא [ג]מדרבא [ד]דאמר רבא [ה]אמרו לו שנים צא וערב עלינו לאחד עירב עליו מבעוד יום ולא' עירב עליו בין השמשות זה שעירב עליו מבעוד יום נאכל עירובו בין השמשות וזה שעירב עליו בין השמשות נאכל עירובו משתחשך שניהם קנו עירוב הכי השתא התם ספק יממא ספק ליליא לא מינכרא מילתא אבל הכא אי דלגבי דהאי בית לגבי דהאי בית אי לגבי דהאי בית שער לגבי דהאי נמי בית שער:

הדרן עלך הדר

חלון [ג]שבין ב' חצירות ד' על ד' בתוך עשרה מערבין שנים ואם רצו מערבין א' פחות מד' על ד' או למעלה מי' מערבין שנים [ד]ואין מערבין אחד: **גמ'** לימא תנן סתמא כר"ש בן גמליאל [ז]דאמר כל פחות מד' כלבוד דמי אפי' תימא כרבנן עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרשב"ג אלא לענין לבודין אבל לענין פתחא אפי' רבנן מודו דאי איכא ד' על ד' חשיב ואי לא לא חשיב: פחות מד' וכו': פשיטא כיון דאמר ד' על ד' בתוך עשרה ממילא אנא ידענא דפחות מד' ולמעלה מי' לא הא קמ"ל טעמא דכוליה למעלה מי' [ה]אבל מקצתו בתוך י' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד תנינא להא דת"ר כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך עשרה כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מערבין שנים ואם רצו מערבין אחד השתא כולו למעלה מי' ומקצתו בתוך י' אמרת מערבין שנים ואם רצו מערבין א' כולו בתוך י' ומקצתו למעלה מי' מיבעיא [ח]זו ואצ"ל זו קתני א"ר יוחנן חלון עגול צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה טפחים ושנים ומשהו מהן בתוך י' שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י' מכדי [ט]כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו ברוחבו טפח בתריסר סגיא הני

זה נעשה בית שער לזה. כל בית נעשה בית שער לחצר שהוא פתוח לו: **בדיק.** מנסה אם חכמו להשיב: **שתי חצירות ושני בתים ביניהן.** ואין בני שתי החצירות רוצין לערב זו עם זו אלא כל אחת לעצמה וכל חצר לא הניחה עירובה בבית הפתוח לה אלא עשאתו בית שער והניח עירובה בבית הפתוח לחברתה: **מהו.** ודאי אי תרוייהו בית שער משוינן אין אחד מהן עירוב דהנותן את עירובו בבית שער תנן לקמן (פה:) דאינו עירוב ואי תרוייהו בית גמור אין אחד מהן עירוב שהרי בית זה מפסיק בין חצר לעירובה והוא לא עירב עמה ואינה יכולה להביא עירובה לתוכה דרך בית זה: **מי משוינן.** לכל בית לגבי חצר הסמוכה לו כבית שער שלא לאסור עליו וגבי חצר האחרת שעשאתו בית גמור והניח בו עירובה משוינן לה כי בית למיקני עירובה: **מה נפשך.** טעמא מפרשי ואזלי: **קא מטלטל.** כל חצר בבית דלא מערב ליה: **שניהן קנו עירוב.** אלמא משום דבין השמשות ספק הוא וספק דדבריהם להקל ועירוב מדבריהם הוא לגבי האי שנאכל עירובו בין השמשות משוינן ליה ליליא ואמרינן כבר קנה עירוב ולגבי האי שעירב עליו בין השמשות משוינן ליה יום ועדיין הוה לו שהות לקנות שביתה: **לא מינכרא מילתא.** ולא הוו מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא. אבל הכא בתים הא קיימי קמן ואי משוינן הכא הכי והכא הכי הוין מילי דרבנן כי חוכא ואיטלולא ולא ניתן פה לצדוקים(ט) לרדות:

הדרן עלך הדר

חלון שבין שתי חצירות. בתוך עשרה. מפרש בגמ' שיהא קצת הימנו ואפי' משהו בתוך עשרה לקרקע: **מערבין שנים.** שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן ואוסרין זו עם זו: **ואם רצו מערבין אחד.** עירוב אחד שיתנו אלו עירובן באחרת ויערבו עמהן ויהיו כאחד: **פחות מארבעה.** לאו פתח הוי: **למעלה מעשרה.** נמי דאילו כל הכותל אינו גבוה יותר הוי מחיצה מעלייתא הלכך כשאין כלום מן החלל בתוך עשרה לאו פתח הוא ואין מערבין אחד ואסורות זו עם זו דלך ראש הכותל ודרך אותו חלון ודרך חורים וסדקים: **גמ'** רבן שמעון בפירקא קמא (א) בברייתא בגמרא: **הא קמשמע לן טעמא דכוליה למעלה מי' כו'.** דאי מרישא הוה אמינא כולו בתוך י' בעינן: **ומקצתו.** אפילו משהו: **צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה.** דבלאו הכי לא מצית למינקט בגוויה חלון מרובע ד' על ד'. כל חלון עגול בתחתית אמצעיתו נמוך ומאמצעיתו לכאן ולכאן הוא מגביה והולך וצריך לזה שיהו שני טפחים ומשהו אורך מהקיפו בתוך י' מאמצעו לכאן טפח ומאמצעו לכאן טפח ועוד משהו משום דכי מרבעינן ליה מדלינן ליה מיניה שני טפחים מן ההיקף עגול שבין קרן לקרן לכל צד דסתמינן להו ומוקמינן לה אריבועא ונמצא אותו משהו הנשאר בסוף י' (ב) על פני רוחב החלון כדאמר לקמן [ע"כ] רבועא מגו עגולא פלגא בעית לדלויי כלומר חצי מדה הנותרת בריבוע ריבה העגול עליו והיקף המרובע ט"ז נמצא העגול רבה עליו ח' הרי ב' טפחים לכל צד: הני

אמצעי הוה ליה בית שמניחין כו'. נראה דאפי' יתנו העירוב באחד הבתים הסמוכים לחצירות או אפילו באחד מבתי החצירות אלו ג' בתים אין צריכין ליתן עירוב דנעשו כולם בית שער לאותה חצר המוליכה עירוב דרך עליהן לחצר אחרת: **שניהם** קנו עירוב. מתוך פי' הקונטרס משמע דאיירי בעירובי תחומין וקשה דבפרק במה מדליקין (שבת דף לד.) משמע דלא איירי רבא בתרוייהו בעירובי חצירות ובעירובי תחומין דמשני לא קשיא כאן בעירובי חצירות כאן בעירובי תחומין וא"כ לפירוש הקונט' בעירובי חצירות לא קנו וקשה דא"כ מאי פריך הכא מדרבא ונראה כפירוש רבינו חננאל דרבא איירי בעירובי חצירות אבל בעירובי תחומין דחמירי לא קנו והשתא פריך שפיר ולשון לא דקאמר לא וערב עלינו שייך אפי' בעיר כמו לא ושכור לנו פועלים (ב"מ דף פג.):

הדרן עלך הדר

לימא תנן סתמא כרשב"ג. דקס"ד דלרבנן כיון דנג' יוצא מתורת לבוד חשוב פתח: **הא** קמ"ל טעמא דכוליה למעלה. ולאגב דהדר ותנא למעלה מעשרה תנא נמי פחות מארבעה על ארבעה: **ושנים** ומשהו מהן בתוך י'. לא כמו שפירש בקונט' ב' טפחים ומשהו אורך מהיקפו בתוך י' מאמצעו ולכאן טפח ומאמצעו ולכאן טפח אלא כמו שפירש ר"י אלו שני טפחים ומשהו זקופים מלמטה למעלה דחלון זה הוי שמונה טפחים על שמונה טפחים מאחר דבעיגולו כ"ד טפחים על כרחך באמצעו ח' טפחים דכל שבהיקפו שלשה טפחים יש ברוחבו טפח וכשתסיר שני טפחים למטה וכן למעלה וכן משני צדדין ישארו ד' על ד' הלכך צריך שיהא החלון ב' טפחים ומשהו בתוך י' באורך זקיפת החלון באמצעיתו כדי שיהא משהו מן המרובע בתוך עשרה: ורבי

מסורת הש"ס

א) רפ"ג, ב) לקמן פה: [סוכה ג:], ג) גיר' הרא"ש מדרבה דאמר רבה, ד) שבת לד., ה) [לקמן פג:], ו) לעיל ט. וש"נ, ז) [ר"ה לג: לג. יבמות יג. ל: כתובות נח. נדרים יד: הוריות ג: כריתות יז:], ח) [לעיל יג: וש"נ], ט) כת"י: למינין, י) [וע"ע תוס' שבת לד. ד"ה שניהם],

◆

מוסף רש"י

הנותן את עירובו בבית שער. עירוב הנגבה מבתי החצר ונתנו בבית שער, היינו בית קטן שלפני שער החצר, או מכניסים או מבחוץ, ושומר הפתח יושב שם (סוכה ג:). **אכסדרה.** שלפני הבית שקורין פורטק"א (שם). **ומרפסת.** עלייה ארוכה על פני החצר על פני רשות הרבים וכה פתחים הרבה לפי מחיצותיה ודירין בכל אחת ואחת ועושין מרפסת ארוכה לפני הפתחים כאורך עלייה וכולן עולים בסולם אחד למרפסת ודרך המרפסת נכנסין ויוצאין כולן. מרפסת אלוי"ר. סולם אשקל"א (שם). **אינו עירוב.** דלא חזי לדירה שכל היוצא ונכנס עובר עליו (שם). **בין השמשות.** קונה עירוב שהוא תחילת קדושת היום (שבת לד.). **זה שעירב עליו מבעוד יום.** הניח עירוב לסוף התחום מבעוד יום ולא הספיק להחשיך מתחם עד שנאכל בין השמשות (שם). **נאכל עירובו.** שאכלו כלב או אדם (שם). **שניהם קנו עירוב.** דלגבי האי שנאכל בין השמשות משוינן ליה ליליא ואמרינן כבר קדש היום בעוד העירוב קיים וקנה עירוב, דהלכה כר' יוסי דאמר (לעיל לה.) ספק עירוב כשר, ולגבי דהאי שהונח עליו בין השמשות ונתקיים עד שחשכה משוינן לבין השמשות יממא ועדיין לא קדש היום כשהונח ונמצא שהיה שם ככר בשעת קניית עירוב (שבת לד.).

הדרן עלך הדר

כל שיש בהיקפו שלשה טפחים. שצריכה הוא אורך ג' טפחים להקיפה סביב, כדתנן שיש בה רוחב טפח אם תחלק (לעיל יג:) דכתיב כים שעשה שלמה עשר באמה משפתו אל שפתו עגול סביב וקו שלשים באמה יסוב אותו (דה"ב ד) סביב לעשר אמות רוחב שלשים אמה היקף (סוכה ז:).

◆

עין משפט נר מצוה

צו א מיי' פ"ד מהלכות עירובין הלכה יא טוש"ע א"ח סי' שעט סעיף ג:

צו ב מיי' פ"ו מהל' עירובין הלכה יג טור ש"ע א"ח סי' שלג סעיף ג [וסי' תטו סעי' ג]:

א ג ד מיי' פ"ג מהל' עירובין הלכה א טור ש"ע א"ח סי' שעב סעיף ד:

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה רבן שמעון בפירקא קמא. נ"ב ראש דף ט: (ב) ד"ה צריך וכו' בסוף עשרה הוא על פני:

◆

רב ניסים גאון

לימא תנן סתמא כרבן שמעון בן גמליאל דאמר כל פחות מד' [כלבוד דמין]. עיקר דברי רבן שמעון בן גמליאל בברייתא אמורה בפרק מבוי, תנו רבנן קורה היוצאה מכותל זה כו'. רבן שמעון בן גמליאל אומר פחות מד' אין צריך להביא קורה אחרת. ואית' נמי בפרק הישן תחת המטה, והיא שנויה בתוספתא דעירובין בפרק א'.

◆

רבינו חננאל

זה הבית הקרוב לה נעשה בית שער לחצר זו וזה הבית נעשה בית שער לחצר זו. נמצאו שני הבתים החיצונים בתי שער ואין צריכין עירוב. כדתנן הדר בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו אוסר, והאמצעי הוה ליה בית שמניחין בו עירוב כי בתוכו נתנו עירובן שתי חצירות, וקיימא לן כל בית שמניחין בו עירוב אין צריך ליתן פת, נמצאו ג' הבתים וב' חצירות יוצאין בעירוב אחד של חצר. בדיק להו רחבה לרבנן, כלומר אם הן בקיין בהילכות עירובין. שתי חצירות ושתי חורבות של אחרים ביניהן זה בא מחצירו דרך החורבה הסמוכה לחצירו, ונתן עירובו בחורבה (שכיחי צהלה) [האחרת], וכן בא זה מחצירו ודרך החורבה הקרובה לחצירו ונתן עירובו בחורבה האחרת קנו עירוב או לא קנו עירוב. ואמרו ליה לא קנו עירוב ממה נפשך, אי הני חורבות כל חדא הויא בית שער לחצר הסמוכה לה, הנותן עירובו בבית שער אכסדרה ומרפסת אינו עירוב. ואי הני חורבות בתין נינהו נמצא כל אחד מטלטל בחורבה הסמוכה לה לבית לא מערב, דהא (של) [כל] חד מינייהו לא יהב עירוביה אלא בחורבה הסמוכה לחבריה. ואמרינן מיכדי ספיקא הוא מאי שנא מדרבה דאמר א' לשנים צאו ועירבו עלינו כו'. ודחינן הכי השתא התם בין השמשות ספק יום וספק לילה וספק (ה)עירוב [עירובו] כשר. הכא אי לתרווייהו בית שער [או לתרווייהו בית], אבל לגבי האי בית שער ולגבי האי בית לא. הדרן עלך הדר

רבינו חננאל (המשך)

חלון שבין שתי חצירות ארבעה על ארבעה בתוך י' מערבין שנים (ואין) [ואם רצו] מערבין כו'. אוקימנא להא מתני' אפילו לרבנן דסבירא להו דשלשה לא אמרינן בהו לבוד ותלתא מני, הכא דלשווי פיתחין, אי איכא ד' טפחים הוי פיתחא, ואי לא לא. ואוקימנא נמי דהאי חלון שיש בו ד' על ד' טפחים, אי הוו הני ד' טפחים כולהו למעלה מי' [ומקצתן בתוך י'] טפחים אם רצו מערבין אחד. תנינא להא דתנו רבנן כולו למעלה מעשרה ומקצתו בתוך י' כו'. תנא באהלות פרק י"ג עמוד המוטל באויר אינו מביא את הטומאה תחת דופנו עד שיהא בהיקפו כ"ד טפחים. ר' יוסי אומר כ"ה(א), אין לך כ"ה טפחים שאין הארץ אוכלת טפח. וכן הוא אומר ויהיו הרימונים תשעים וששה [רוחה, ואומר כל הרמונים מאה עלהם בבה סביב, אי אפשר לומר מאה שכבר נאמר תשעים וששה] ואי אפשר לומר [תשעים וששה שכבר נאמר מאה, אמור מעתה ארבעה בלועין בכותל ותשעים וששה נראין מבחוץ]. א"ר יוחנן [חלון] עגול צריך (שיש) [שיהא] בהיקיפו כ"ד טפחים ומהן ב' טפחים ומשהו בתוך י', שאם ירבענו נמצא משהו בתוך י'. ואסיקנא דר' יוחנן כרבנן דקיסרי דטעו ואמרי ריבועא דנפיק מגו עיגולא פלגא אמרה לשמעתיה. פי' (בהריא) [מכדי] דכל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, מדכתיב ויעש את הים מוצק עשר באמה וגו', וקו שלשים באמה יסוב אותו סביב. וכבר פירשנוהו בפרק הראשון, וגם פירשנוהו במסכת סוכה בפרק א' בסוכה העשויה [כ]כבשן, וכיון שכל מה שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, המרובע היוצא מן העגול לטעמא דדייני דקיסרי ניפחת חצי, הוצרך ר' יוחנן לומר (לטעותא והא) [לטעותייהו] דדייני דקיסרי צריך זה החלון שהוא עגול, כ"ד טפחים היקיפו, שנמצא בו ח' טפחים על ח' טפחים, והוא שליש היקפו, כשתוציא מתוכו מרובע יפחת בפיתחין מכל צד שני טפחים, ואחרי כן ישאר באמצע ד' טפחים על (שפח) [ד' טפחים] חלל. נמצא פתוח מזה החלון מכל צלע טפחי', מלמעלה טפחי', ולמלטה טפחי', נמצא באמצע ד' טפחים. עכשיו כשמשם מן הצלע התחתון שהוא בתוך י' טפחים אם לא תתן לו יותר משני טפחים בתוך הי"ט שאם יפחתו טפחי' ישאר מקצת מהללו של חלון אחר שתרבענו בתוך י' טפחים, רצו מערבין אחד. לפיכך הוצרך ב' טפחים ומשהו שיפחתו הטפחי' וישאר אותו משהו בכלל הריבוע פתוח בתוך י'.

א) חסר כאן וצ"ל שהיה ר' יוסי אומר אין לך כו' וכ"ה אומר ויהיו הרמונים תשעים וששה רוחה ואומר כל הרמונים מאה על השבכה סביב אי אפשר לומר מאה שכבר נאמר תשעים וששה ואי אפשר לומר תשעים וששה שכבר נאמר מאה אמור מעתה ארבעה בלועין בכותל ותשעים וששה נראין מבחוץ עכ"ל. ב) לפי גירסת לשון רבינו נראה דצ"ל שאם יפחתו טפחים לא ישאר מקצת מחללו של חלון אחר שירבענו בתוך י' לא היו יכולין לערבו באחד לפיכך הוצרך וכו'.